

De pedagogiske tilbudene

Når det skal utarbeides et tilbud for hørselshemmede barn, må dette skje i nært samarbeid med barnets foreldre. Det betyr at det må legges stor vekt på hvilket tilbud foreldrene ønsker at barnet deres skal ha.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 19.01.2017

Det foreligger ingen plikt for barn til å gå i barnehage og barn vil ha rett til tegnspråkopplæring selv om de ikke går i barnehage. Barnehagen skal gi barn under opplæringspliktig alder gode utviklings- og aktivitetsmuligheter og er en arena som egner seg godt for å fremme språkutvikling hos barnet. Det anbefales ofte at barn med nedsatt hørsel får tilbud om barnehageplass.

God språkstimulering og tidlig hjelp dersom språket er forsinket inngår som en del av barnehagens grunnleggende oppgaver. Målet er at barnet skal få en språklig kompetanse som det kan bruke på en funksjonell måte i kommunikasjon. Språkstimuleringen må derfor komme i gang tidlig og ha fokus på bredden i språklig kompetanse. I tillegg til å jobbe med det språklige uttrykket (tale og/eller tegn) må man også sikre at barnet har en god språkforståelse, et rikt og godt begrepsapparat og ferdigheter til å bruke språket på en hensiktsmessig måte i ulike situasjoner.

Barnehagen har et særlig ansvar for å forebygge vansker og å oppdage barn med særskilte behov. En hørselshemming kan være en årsak til at barnet får utfordringer når det skal kommunisere med og samhandle med andre. Det er derfor viktig at barnets individuelle behov er tatt hensyn i barnehagetilbudet slik at barnet har best mulig utbytte av tiden på barnehagen. De foresatte, barnehagen og det øvrige støtteapparatet er tjent med å samarbeide om planlegging og utforming av barnehagetilbudet.

Tilretteleggingstiltak som kan være aktuelle for hørselshemmede barn, er:

- tekniske hjelpemidler som gir god tilgang til talesignalene og optimaliserer for bruk av hørselen

- fysiske tiltak som skaper gode visuelle forhold og lyttemiljøer med minst mulig forstyrrende støy
- pedagogisk tilrettelegging som bygger på en helhetlig tenkning om barnets behov, herunder tilrettelegging og tiltak med fokus på utvikling av aldersadekvat språk
- organisatoriske tiltak som gir gode betingelser for deltakelse
- spesialpedagogisk hjelp som sikrer barnet et individuelt tilpasset og likeverdig tilbud

Eksempel

Fredrik har hatt cochleaimplantat fra han var tre og et halvt år gammel. Før han fikk implantat, gikk han i barnehage for hørselshemmede. Etter implantasjonen begynte han i barnehage med hørende barn. Kontaktboken ble tidlig et kommunikasjonsmiddel mellom barnehagen og foreldrene. Kontaktboken fungerer som en dagbok der barnehagepersonalet skriver litt om hva som har skjedd, både store og små ting, i løpet av dagen. Dersom det er tatt bilder, limes disse inn for å synliggjøre hva Fredrik har gjort, eller om spesielle tema er i fokus. Foreldrene bruker informasjonen i kontaktboken for å kunne samtale med Fredrik om hva han har opplevd i barnehagen i løpet av dagen. Foreldrene skriver inn i kontaktboken hva Fredrik har gjort i løpet av ettermiddagen, og om det har skjedd noe spesielt hjemme som de kan snakke om i barnehagen. I tillegg er kontaktboken en fin måte å utveksle beskjeder på mellom barnehagen og foreldrene.

Rett til tegnspråkopplæring for barn under opplæringspliktig alder

Når det skal utarbeides et tilbud for hørselshemmede barn, må dette skje i nært samarbeid med barnets foreldre. Det betyr at det må legges stor vekt på hvilket tilbud foreldrene ønsker at barnet deres skal ha.

Barn under opplæringspliktig alder som har tegnspråk som førstespråk har rett til tegnspråkopplæring. Barn uten tegnspråk som førstespråk vil kunne ha rett til tegnspråkopplæring dersom en sakkyndig vurdering viser at barnet har et reelt behov slik opplæring. Dette følger av barnehageloven § 19 h.

Dersom barnet har behov for tegnspråkopplæring, er opplæringen gratis, uavhengig av om tilbudet gis i barnehagen eller andre steder.

PP-tjenesten skal utarbeide en sakkyndig vurdering av barnets behov for tegnspråkopplæring. Dersom PP-tjenesten ikke selv har tilstrekkelig hørselsfaglig kompetanse til å foreta en slik vurdering, skal de innhente nødvendig kompetanse fra andre, for eksempel fra Statped.

Det er kommunen hvor barnet er bosatt, som skal oppfylle retten og fatte vedtak om tegnspråkopplæring. Dersom barnet flytter til en annen kommune, gjelder vedtaket om tegnspråkopplæring i tilflyttingskommunen inntil denne har fattet et nytt vedtak. Foreldrene bør, så langt det er mulig, informere ny bostedskommune om vedtaket før flytting, slik at tilflyttingskommunen vil ha tilstrekkelig med tid til å få på plass et tilbud til barnet.

Dersom barnet har behov for tegnspråkopplæring bør kommunen forsøke å gi et pedagogisk tilbud i et tospråklig miljø hvor både norsk tegnspråk og norsk talespråk brukes. Statped kan veilede foresatte og kommuner når tilbud til hørselshemmede barn skal tilrettelegges. Voksne språkmodeller som behersker norsk tegnspråk, og lek/aktiviteter sammen med andre barn som bruker tegnspråk, er viktige for at barnet skal utvikle sin språklige kompetanse. Dette innebærer følgende:

- Barnet må få tilgang til miljøer hvor både barn og voksne behersker tegnspråk.
- Det kan også ansettes en pedagog eller assistent som behersker tegnspråk.
- Foreldre og andre nærpersioner, for eksempel personale og andre barn i barnehagen som i utgangspunktet ikke behersker tegnspråk, må få tilbud om å lære seg dette.

Det er mulig å søke om støtte for å ansette noen som behersker tegnspråk.

Tilskudd og prosjektmidler

Eksempel

Emilie er fire år og har cochleaimplantat. Hun har tilbud i en barnehage som har flere hørselshemmede barn. Valg av kommunikasjonsform varierer ut fra situasjonen og hvem som deltar i aktiviteten. Emilie har et vedtak på fem timer spesialpedagogisk hjelp per uke. Foreldrene ønsker at Emilie skal utvikle både tegnspråk og talespråk. Etter foreldrenes ønske har spesialpedagogen tegnspråk som førstespråk. I to av timene er fokuset på tegnspråk, mens det i resten av timene jobbes med generell språkutvikling.

Talespråkutvikling

Hørselshemmede barn er sårbare når det gjelder å oppfatte tale. De kan på grunn av dette få vansker med å utvikle aldersadekvat talespråk og kan ha behov for individuell hjelp og støtte til lytte- og talespråklig utvikling. I denne sammenheng er god lydtilgang og en utviklingsfremmende dialog sentrale forutsetninger.

Barn med cochleaimplantat er i en særstilling. De skal ta i bruk hørsel som de inntil nylig har fått lite eller ingen auditiv stimulans fra. Gjennom å fokusere på lytting kan barnet begynne på den omfattende og ofte langvarige prosessen fra å oppdage lydene og forstå hva de betyr, til selv å kunne produsere ytringer som er meningsfulle for andre. Å hjelpe og støtte barnet i denne prosessen forutsetter hørselsfaglig kompetanse.

Barnets alder og individuelle forutsetninger er styrende for hvordan arbeidet med talespråkutviklingen legges opp. Noen premisser som kan være retningsgivende for arbeidet:

- Systematisk og målrettet lytte- og talespråkstimulering.
- Planene konkretiseres gjennom å utforme en plan for arbeidet, lik en individuell opplæringsplan

(beskrives nærmere under del 4.5 om spesialpedagogisk hjelp).

- Opplegget planlegges og gjennomføres av en pedagog som har spesialkompetanse på det hørselsfaglige området (audiopedagog eller logoped).
- Foreldre og personalet i barnehagen er sentrale aktører, og de får tilbud om veiledning av en spesialpedagog med hørselsfaglig kompetanse når opplegget gjennomføres.
- Foreldre og personalet har også behov for opplæring/kursing om de spesifikke behovene til hørselshemmede generelt og de med cochleaimplantat spesielt.
- Aktivitetene er lekbaserte og meningsfulle for barnet ved å ta utgangspunkt i barnets interesser, alder og modenhet.
- Veksling mellom «eneundervisning» og gruppe.
- Barnets utvikling styrer prosessen. Barnet følges tett, slik at eventuelle justeringer kan foretas så snart man ser at det er behov for det.
- Det jobbes med å skape gode lyttemiljøer for barnet.

Eksempel

Ola er fem år og har hatt cochleaimplantat siden han var to år. Han har tilbud i en barnehage på hjemstedet. Han har et vedtak på 12 timer spesialpedagogisk hjelp i uken, og i tillegg er det en ekstra støttepedagog i gruppen. De spesialpedagogiske timene gjør at Ola får et tilrettelagt pedagogisk opplegg hver dag. Han viser stor framgang, opplever mestring og lærer nye begreper. Ola tas ikke ut av gruppen i disse timene, men får hjelp og støtte i smågrupper.